

Fluvià, i és molt tonta i canta cap al tard amb un espinguet una mica semblant al del grill»; ara bé l'«insecte semblant a una cigala que corre per la muntanya libant el nèctar de les flors» me l'ensenyaren a mi a Cerdanya i a Osona amb el nom de *burra* (Olobte, Muntanyola, 1935). En fi, és nom d'alguns peixos: *burro* a Fornells de Menorca (1964), que també recordo del Maresme; a Palamós hi ha la *burra* i el *burret* (llista de peixos publ. per Plaja a «Proa», 1960, p. 8).

Que el cat. *burro* fou pres del castellà, es veu per moltes raons, i especialment pel fet que és un derivat retrògrad, extret secundàriament de *burrico* variant de *borrico*, i aquest primitiu no ha existit mai en català. Això, almenys, és segur, tot i que la informació filològica sobre mots d'aquest caràcter resti sempre fragmentària. En castellà mateix no fóra estrany que fos molt més antic del que fan creure els textos: no consta en fonts escrites fins a la trad. bíblica del S. xv de llenguatge judaïtzant (*Bibl. med. rom.*, Gèn., 32.15), i després apareix en les èglogues salmantines de Lucas Fernández, a. 1514, en l'estil picaresc del *Guzmán de Alfarache* (CIC I, 170.14) i altres obres d'aqueix estil ultra-popular.¹ Pot ser genuí també en port. *burro*, i fora d'això només hi ha un oc. mod. *bourro* f., també manllevat del castellà i poc estès.

Localment es conserven accs. més pròximes a l'etimològica: ast. occid. *burru* 'cavall' (però no a l'Est d'Astúries), Beira *burro* «qualquer animal de tiro» (Gçvs. Viana, *RLus.* I, 283). El femení *burra* apareix³⁰ en castellà també des del S. xv: «si el juramento es por nos, la *burra* es nuestra» en un dels *Refranes que dizen las Viejas tras el Fuego* (p. p. Cronan, *RHis.* xxv, 173, n.º 654), i en un romanç tan antic com *En Santa Gadea de Burgos* «cavalleros vengan en *burras*³⁵ [cavalcadura ignominiosa, en què hom passeja condemnats, etc.], que no en mulas ni caballos», *RFE* I, 359). En català no en tenim notícia fins a l'*Agricultura del Prior Agustí*, de c. 1610.

Les notícies sobre el primitiu *borrico* són molt més antigues. Com a primera documentació en espanyol, si no estrictament castellà, ha de valer la presència de *borréko* en el farmacòleg moro Abenaldjazzar (que morí l'any 1004 a Tunís, però de lèxic sobretot andalús i sovint mossàrab, potser d'Almeria): el canvi⁴⁵ de *i* en *é* per efecte d'una *r* és normal en la pronúncia vulgar de l'àrab; després apareix el femení *vo<r>*-*rica* en un joglar andalús del S. xv. La variant *burrico* ha estat pron. popular en castellà i és la port. *burrico*.

Però *burricus* (de vegades *buricus*) apareix com a⁵⁰ nom d'un cavallet, un cavall petit, en diversos textos avulgarats dels Ss. III-VII d. C.: en la *Mulomedicina* de Vegeci i en molts escolis, i definit «mannus», «*equus brevis*» en glosses, entre elles en St. Isidor (*Etym.*, ed. Lindsay, XII, i, 55), etc.² En realitat s'ig-⁵⁵ nora d'on prové aquest terme, que no sembla procedent de cap llengua indoeuropea.³ En lloc de -icus, tant el cast. com el port. suposen *BURRICUS amb geminada, però això no és necessari que sigui gaire antic (si ho fos ens faria pensar en un origen cèltic, i no⁶⁰

n'hi ha altres indicis) i pot ser degut simplement a la infl. del sufix -ICUS, natural en un mot que designa un animal baix o un cavall petit. Del castellà va passar a d'altres parlars romànics: oc. mod. *bourric*,⁴ i a diversos dialectes d'Itàlia: napol. *borrico*, lomb. *borrich*, etc. (cf. Zaccaria, *Elem. Ib. Li. It.*, s. v. *burricco*).

DERIV.: *Burrada* (esborrar l'acc. § 4 'brega' que és el fr. *bourrade*, sense relació). +*Burraire* 'el qui mena les burres de la llet' (*DAG.*), que tots havíem vist¹⁰ als carrers de Barcelona almenys fins cap a 1920. *Burrall*. *Burrejar*. *Burrenc*. *Burrenyo* (< ast. *burreñu*, Vigón). *Burrer*. *Burrera* 'nícies, burreria', val. (MGadea, *T. del Xè* I, 52), en lloc de *burreria*, mot general en el Continent. *Burresa* o *burricia* mall. *Burret* (supra).¹⁵ *Burri* (veg. supra). Els derivats del cast. *borrico* (*bu*-) no han tingut més que vida efímera, fora de *burriquet* (que se sentia a dir en el dial. central sobretot a criatures, ara ja no tant) i *burricada* avui ja desusat [1695, Lacav.]; localment, però, s'han trobat també²⁰ *burricaire*, *burrical*, *burriquejar*, *burriqueria*, i fins *burric* 'beneitó' (*DAG.*).

CRÈ.: A *burro-barra* 'a la lleugera, grosserament' val. («com diuen que les glòries de la mare atanyen als seus fills --- nos folgüem d'haver fet assí a *burro-barra* l'anterior resumen», MGadea, *T. del Xè* I, 365), altres a *burri-barra* (*AlcM*), on sembla haver-hi encruentament de la idea del *burro* menat a cops de *vara* i cpts. onomatopèics com *barim-barram*.

¹ Se'ns acut, doncs, el pensament que pogué en realitat ser molt més antic. Llavors, sense dubtar de la formació regressiva a partir de *burrico*, pensariem que aquesta regressió fou provocada per la coexistència del mot *baburrus* «stultus», usat almenys des de temps visigòtics, documentat en sant Isidor i en molts glossadors d'aquell temps i fins al nostre RMartí, catalano-mossàrab del S. XIII. Mot d'aire ibèric per la seva terminació. — ² CGL VI, s. v.; Wölflin, *ALLG* VII, 318-9; *ThLl.* — ³ Vagament Ernout-M. sospita origen germànic (¿potser per la superficial semblança amb *bür* «rusticus»?). Pitjor la insostenible etimologia grega que imaginaren els Kahane (*Glotta* XXXIX, 138-40). Més seriósament es pot pendre la idea de Nencioni (*Studi It. di Fil. Roma*, N. S., XVI, 1939) d'un origen mediterrani o africà, tenint en compte que una glossa d'Hesiqui o Suidas dona *βουρός* com a nom de l'ase entre la gent de Cirene (*ZRPh.* LXIII, 196). —

⁴ No pas general, però que sembla haver-se propagat bastant: segons Sainéan, *Sources Indig.* II, 23n., *bourri* s'estén fins al Berry.

Burrufar, -*fejar*, V. *brufar* *Burrugar*, -*gat*, -*gador*, V. *berruga* *Burs*, *bursa*, *bursada*, V. *burxar* *Bursenc*, *burcega*, mots antics (*AlcM*; *BDC* XX, 101), on sembla haver-hi relació amb *mur sec* 'paret seca' o *morter sec* contaminats per un altre mot (*brossenc*, *BROSSA?* *BURCIO* *DCEC?*) *Bursó*, veg. *DCEC* BUZÓN, amb contaminació de *burs* (*BURXAR*) *Búrtic*, sembla derivat de *hairta* (per a aquest i *burtra*, V. *bisurt*) o d'*airtar* *Burumballes*, V. *borum-*